

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 868.

CHICAGO, ILL., 1. MAJA (May 1), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravištvu (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

ZAPIRANJE VRAT NASELJEVANJU.

Vzruženost na Japonskem.

Zbornica poslancev je sprejela Johnsonovo predlogo, ki določa dvoodstotno kvoto na podlagi števila naseljencev posameznih narodnosti iz l. 1890; podobno predlogo je sprejel tudi senat. Obe sta naperjeni proti južnoevropskim narodom in židom; obe izključujeta Japonce, Kitajce in druge Azijate.

Naseljeniška predloga, kakor jo je sprejel senat, je razburila Japonsko radi klavzule, ki mongolska plemena popolnoma izključuje od naseljevanja v Zedinjene države. V prvi vrsti so prizadeti Japonci in Kitajci. Kitajska, četudi ogromna, je kot država slabotna in njeni protesti se ne vpoštevajo. Japonska je velesila — prištevajo se za enakovredno vsaki drugi moderni državi in ne trpi podcenjevanja.

California, Washington in Oregon vodijo že vrsto let ostro kampanjo proti naseljevanju iz Azije, z drugimi besedami, iz Japonske in Kitajske. L. 1910 so našteali v Zedinjenih državah 71,531 Kitajcev; l. 1920 je njih število padlo na 61,686. Japonci pa se niso hoteli dati odgnati na poniževalen način. Prišlo je do diplomatskih zapletljajev in časopisje je dvigalo mnogo prahu, najsibo v Zedinjenih državah ali na Japonskem. Japonci niso bili jezni raditega, ker se jim je hotelo prepovedati naseljevanje v Zedinjene države, ampak protestirali so, ker je bil užaljen njih ponos — čast njihove države! Ako se dovoli Evropejcem prihajati v Zedinjene države, Japoncem pa ne — ali ne sledi iz tega, da so Evropejci boljši ljudje kakor Japonci?

Šum se je polegel s tem, da so Japonci namignili ameriški vladi, naj prepreči sprejem zakona, ki bi izključil Japonce, Japonska pa je obljubila, da bo zabranila izseljevanje v Zedinjene države, razun dijakom in takim ljudem, ki bi prišli v Ameriko samo na obisk ali študirati industrijo, agrikulturo itd. Amerika je pristala v ta pogoj in sporazum je bil znan pod imenom "gentlemanski dogovor".

Japonci pa so gentlemanski sporazum baje izrabljali, ker so pošiljali svoje ljudi v Zedinje-

ne države navidezno kot dijake, v resnici pa kot delavce, ki so se nastanili v tej deželi.

L. 1910 je bilo v Zedinjenih državah 72,157 Japoncev; l. 1920 so jih našteali 111,025; medtem ko je število Kitajcev v 10. letih nazadovalo za 13.8%, je število Japoncev naraslo za 53.9%. Največ jih je v Californiji, namreč 71,952, v državi Washington 17,388, ostali žive v raznih drugih državah Unije. Kitajcev je v Californiji 28,812, v New Yorku 5,266, Oregonu 3,090, Illinoisu 2,794, Washingtonu 2,363, ostali pa so v drugih državah.

Državi California in Washington imati proti orientalcem najstrožje zakone. California ima postavbo, ki določa, da ne more imeti nepremične posesti nobena oseba, katera po zakonih Zedinjenih držav ne more postati državljan. Japonci so na ta način prišli v zagate, ker so bili posestniki cvetočih kmetij, katere so morali prodati ali pa jih prepisati na take osebe, ki imajo državljske pravice.

Japonci in Kitajci so bili prvotno IMPORTIRANI v Zedinjene države. Veleposestniki v Californiji so potrebovali sužnjev, ki so bili pripravljeni garati pod suženjskimi razmerami. Japonci so se polagoma osamosvojili, "amerikanizirali", si nakupili zemlje in jo spremenili v rodovitne farme. S tem so postali konkurenti "belim" farmerjem, zelo nevarni konkurenti. Kljub "amerikanizaciji" je Japonec še vedno Japonec. V svojih življenjskih potrebščinah je mnogo skromnejši kakor Amerikanec. Navajen je delati od ranega jutra do poznega večera. Svoje produkte spravi na trg z veliko manjšimi stroški kakor njegovi beli tekmeči. Njegova posest se je širila. — Kaj, če California nekega dne postane japonska kolonija? — so se s strahom vpraševali beli ljudje. Ako bi bilo Japoncem naseljevanje dovoljeno v isti meri kakor Evropejcem, bi kraji ob ameriškem Pacifiku v resnici postali japonska kolonija, vsaj ker se prebivalstva tiče. In tako so nastajale restrikcije. Sedanji zakoni, ako jih predsednik

podpiše, pa bodo naseljevanje iz Japonska in Kitajske popolnoma onemogočili.

To razburja podanike mikadovega cesarstva. Japonske trgovske zveze protestirajo, istotako unije japonskega delavstva, ako je verjeti časnikarskim poročevalcem. Japonci ne marajo, da bi jim katerakoli država pritiskala pečat inferiornosti in jih izključevala kot kake izvržke, ki ne spadajo med ljudi. Japonsko časopisje hujska — džingoistični ameriški žurnali jim odgovarjajo z enakimi grožnjami.

Do vojne ne pride, vsaj za enkrat še ne. Japonska je daleč in po potresu tudi zelo oslajena. V gospodarskem oziru je Japonska bolj odvisna od Zedinjenih držav kakor slednje od Japonske. Toda prijateljstvo med njima v diplomatičnem pomenu besede je razrahljano.

Na Japonskem je investiranega milijone dolarjev ameriškega kapitala. V japonskih in kitajskih mestih živi tisoče Amerikancev, bodisi kot trgovski agentje, upravitelji ameriških podjetij, strokovnjaki, načelniki pisaren itd. V slučaju, da bi postala situacija tako napeta, da se diplomatični stiki prekinejo, kar se najbrž še ne zgodi, bi se morali izseliti in ameriška trgovina in kapital bi imela občutno škodo. Interes ameriškega kapitalizma je, da si ameriška vlada ohrani prijateljstvo Japonske. Sentiment Američanov doma pa je, da se Azijatom ne sme več dopuščati naseljevanje v Zedinjene države; ako bi ne bilo prenevarno, bi izgnali še te, kar jih je že tukaj.

Problem naseljevanja in izseljevanja je komplicirana stvar. Neki italijanski list vprašuje, kdo je dal washingtonski zbornici pravico monopolizirati polovico kontinenta in odločati, kdo se sme in kdo se ne sme naseljevati nanj. Odkril ga je Italijan. Polastili so se ga Španci in pozneje Angleži. Razobesili so svoje zastave in proglasili najdene dežele za posest svojih vladarjev.

Italija, oziroma Mussolini hoče mednarodno konferenco, na kateri naj bi zastopniki vlad razpravljali o problemu naseljevanja in izseljevanja. Ameriška vlada je obljubila, da se konference udeleži, ob enem pa izjavila, da kar se tiče naseljevanja v mejah Zedinjenih držav, je to notranja zadeva ameriškega ljudstva, ne pa zunanjih držav.

Ko so plantažniki na jugu potrebovali sužnjev, so jih naložili v afriških džunglih. Razmnožili so se in danes je v Zedinjenih državah 10,500,000 zamorcev — potomcev sužnjev. Ko so kalifornijski posestniki rabili cenenih delavcev, so šli na Kitajsko in Japonsko in navozili kuli-jev. Tako ima Amerika danes plemenske probleme in se znaša nad potomci ljudi, ki so tukaj po krivdi Amerikancev.

Svet ni še pretesen. Kruha je v izobilju. Kar ga je v enem kraju premalo, ga je v drugem več

ko preveč. Umno kmetijstvo je v večini dežel šele v povojih. V zemlji so še ogromna nedotaknjena bogastva. Vendar pa je na svetu tesno — meje oklepajo ljudi kakor kletke, ampak meje še bolj zapiramo.

Problem izseljevanja in naseljevanja ni enostaven. Zelo kompliciran je. In ker je zamotan, je mednarodni problem. Ene dežele ga čutijo bolj kakor druge. Italija n. pr. ga čuti, ker ima preveč prebivalstva. Zedinjene države ga čutijo, ker je preveč ljudi, ki se žele naseliti v "deželo svobode". Japonska išče izhoda za svoje čezmerno prebivalstvo, meje pa so ji povsod zaprte. Na svetu pa je še veliko praznega prostora. Če bi Bog ustvaril samo bele ljudi, tako "bele" kot so Angleži, Nemci in Škandinavci, bi še nekako šlo. Če bi bili vsi črni, bi bilo tudi dobro. Zelo previdno bi napravil, ako bi ustvaril samo eno pleme, ki bi govorilo samo en jezik. Ker ni ravnal tako, je spravil svet v zagate, ki jih je treba včasih reševati na bojiščih in na druge zle načine, ki škodujejo vsem in ne koristijo nikomur.

V sedANJI uredbi bo vprašanje izseljevanja in naseljevanja zmerom težak, nerešljiv problem. Zopet vzrok, da jo bo treba preurediti, oziroma zgraditi popolnoma novo. Monopoli so lahko v korist nekaterim, toda splošnosti zmeraj v škodo. Če je Bog ustvaril svet, ga je ustvaril za vse ljudi enako. Če ga ni, pa ljudje vseeno lahko sprejmejo zakon, ki bo določeval, da je svet last vseh ljudi. To se zgodi. Ker pa to res ni lahka naloga, je treba dati razvoju in ljudem časa. Dotelej pa moramo reševati naše zamotane zadeve kakor najboljše znamo in moremo.

Socialisti na Danskem dobili 460,845 glasov.

Pri volitvah dne 12. aprila je socialistična stranka na Danskem dobila 55 poslancev in postala najjačja skupina v parlamentu. Rezultat volitev je sledeči:

Stranka	glasov	poslancev
Socialisti	460,845	55
Liberalci	362,397	44
Konservativci		28
Radikalci		20

Število glasov, ki sta jih prejeli zadnje imenovani stranki, ni označeno v poročilu, iz katerega črpamo te podatke.

Nihče ni pred volitvami pričakoval takega narastka socialističnih glasov. Novo vlado je sestavil Teodor Stauning, v kateri so sami socialisti. Ker socialisti nimajo absolutne večine v parlamentu, bodo odvisni od pomoči radikalcev.

V prejšnji zbornici so imeli socialisti 48 mandatorov, liberalci 51 in konservativci 44. Socialisti so dobili 71,000 glasov več in liberalci 49,000 manj kakor pri prejšnjih volitvah.

AKTIVNOSTI SOCIALISTIČNE STRANKE.

California.

Socialisti v San Franciscu so dne 23. aprila otvorili krasno dvorano, ki jim bo služila za njihovo središče. Nahaja se na 1212 Market Street. V nji bodo strankini uradi, prostori za čitalnico, seje, predavanja itd. Novi prostori so najboljši, kar jih je še kedaj imela naša stranka v San Franciscu.

Socialistično glasilo "The World", ki izhaja v Oaklandu, se hitro širi. Ima svojo tiskarno, last združnega podjetja, ki se je že iznebila dolga. Člani zadruga so socialistične organizacije in posamezni sodrugi.

Zelo aktivni so tudi socialisti v Los Angelesu. V sredi aprila so imeli več shodov, na katerih je govoril newyorški sodnik sodrug Jacob Pan-ken. Tekom poldruega leta je članstvo losangeškega lokala zelo naraslo. Socialistična stranka v Californiji je ena izmed najjačjih skupin naše stranke.

Illinois.

Socialistična stranka v Illinoisu je pri primarnih volitvah dne 8. aprila nominirala kandidata za governorja, zveznega senatorja in v vse druge državne urade; za kongresnike je postavila kandidate v 22. okrajih. Postavila je popolno listo kandidatov v okraju Cook (Chicago in okolica). Na konvencijo Konference za progresivno politično akcijo bo poslala dva delegata. Socialistični shodi so se nedavno vršili v Cantonu, Farmingtonu, Galvi in drugih mestih. Število naročnikov na list "Chicago Socialist" se širi. Socialistična organizacija okraja Cook je narasla v članstvu. Volilna kampanja naše stranke v Illinoisu je v teku.

Wisconsin.

Dne 15. aprila so socialisti v Milwaukeeju slavili zmago z velikim shodom v Auditoriumu, na katerem so govorili sodrug Hoan in drugi. Zanimivo je, da se udeležuje socialističnih priredb v Milwaukeeju na tisoče ljudi. Strankine piknike in podobne priredbe poseča od osem do petnajst tisoč ljudi.

Kentucky.

Socialistična stranka v Kentuckyju je bila pred vojno, posebno v zapadnem delu države, zelo močna. Medvojne persekucije, pozneje Ku Klux Klan in končno notranji boji so uničili strankino organizacijo, ki je padla v brezmočnost. Sodrugi John L. Wrather se je zavzel reorganizirati socialistično stranke v Kentuckyju. Obljubil je v ta namen porabiti ves svoj čas za dobo prihodnjih šest mesecev.

West Virginia.

Socialisti W. Virginije bodo imeli dne 4. maja konvencijo, na kateri bodo razpravljali, kako najložje pojačati svoje aktivnosti; razpravljali bodo o volilni kampanji v tem letu in izdelali potrebne načrte.

Ohio.

Pri volitvah za državnega tajnika soc. stranke v Ohiju je bil izvoljen sod. Oscar K. Edelman brez opozicije. Ohajska organizacija soc. stranke je imela svojo konvencijo dne 1. marca v Clevelandu, o kateri smo poročali v 862. številu Proletarca. "Miami Valley Socialist" glasilo ohijskih socialistov, povoljno napreduje.

Joseph W. Sharts, soc. kandidat za governorja, bo šel od mesta do mesta v "Red Special" avtomobilu in nastopal na kampanjskih shodih; v tej kampanji bodo sodelovali tudi drugi govorniki.

Missouri.

Sodruginja Esther Friedman je bila avgusta prejšle leto v Kansas Cityju aretirana na pouličnem shodu "radi kalitve miru". Sodruginja Friedman je potovalna agitatorica soc. stranke. V preteklih mesecih je bila že mnogokrat aretirana. Socialistična stranka v Kansas Cityju, Mo., se je zavzela zanjo in ji dobila zagovornika. Končna obravnava se je vršila dne 31. marca, na kateri je sodnik obsodil sodruginjo Friedman na \$400 globe in na plačanje stroškov. Soc. stranka se ni zadovoljila z izrekom sodišča in je zahtevala ponovno obravnavo. Ako je ne dobi, se bo pritožila na višje sodišče. Medtem je morala postaviti \$1,000 poroštva za Mrs. Friedman. Šest sodrugov je bilo aretiranih zaeno s Friedmanovo, ki so bili na isti obravnavi oproščeni, razun tajnika lokala, ki je bil obsojen na manjšo denarno globo in pokritje stroškov. Socialistična stranka je posegla v ta boj za svobodo govora in ga bo vojevala dokler ne zmaga.

Montana.

Montana je ena onih držav, v katerih je socialistična stranka najbolj trpela. Kar niso uničili kapitalistični teroristi, so razdejali notranji spori. Ampak danes se Montana vrača v socialistično stranko. V tem in zadnjem letu je bilo reorganiziranih več socialističnih postojank in prirejenih je bilo par sto shodov, ki so se večinoma završili z najboljšim uspehom. James D. Graham je tajnik soc. stranke v Montani. Sodrug nadaljujejo z akcijo, da pribore svoji stranki zopet mesto na glasovnici.

Pennsylvania.

Socialisti v Pennsylvaniji ne čakajo, ampak so pričeli z volilno kampanjo na vsi črti. Vrše

se predavanja in shodi v raznih krajih države. Namen kampanje je vzgojiti delavce v trdne, razumne sodruga in jih vsposobiti za zanesljive agitatorje. Število članstva narašča. Strankino glasilo "The Worker" je v tem letu povečalo svojo cirkulacijo. Na agitacijski turi po Pennsylvaniji se nahaja sodruginja Lena Morrow Lewis, ki ob enem agitira za "New Leader" in "The Worker".

New Jersey-

ima zelo aktivno organizacijo, ki je vzor vsem drugim. Zaveda se prosvetnega dela, kajti le v socialistično vzgojenem delavstvu ima naše gibanje resnično zaslonbo.

Connecticut.

Meseca marca so se organizirali novi socialistični lokali v mestih Hartford, Waterbury in Derby. Finski sodrugi so organizirali socialistični lokal v New Havnu. Državna organizacija in posamezni lokali prirejajo shode in predavanja, na katerih nastopajo domači in zunanji govorniki. Ta mesec bo na agitacijski turi sodrug August Claessens.

New York.

Socialistična stranka v New Yorku je danes vodilna skupina v našem gibanju. Lokalne organizacije ima po vsi državi, največ in največje v mestu New York. Centrum newyorških socialistov je People's House (Rand School of Social Science), kjer je sedež socialističnih aktivnosti in urad socialističnih publikacij, kot so "New Leader" in "Free Youth".

New England District.

Od 1. maja do volitev bosta na agitacijski turi po novoangleških državah sodruga Alfred Baker Lewis in Albert Weisbord. Distriktni odbor je izvolil tudi posebni odsek, ki bo skrbel za širjenje socialistične literature. Načelnik tega odseka je George E. Roewer, Jr.

J. S. Z.

Jugoslovanski socialistična zveza izkazuje v svojem marčnem poročilu 950 članov. Kljub težkim oviram se članstvo naše zveze veča in kar je istotako važno, tudi aktivnosti naših klubov. Skoro vsi naši klubi so priredili majske slavnosti, bodisi s sodelovanjem drugih klubov in organizacij ali pa samostojno.

Detroitški klub JSZ. je imel shod 20. aprila, na katerem je poročal Chas. Pogorelec, klub v Sheboyganu dne 26. aprila, na katerem sta govorila F. Zaitz in sod. Henze, klub v Barbertonu bo imel shod dne 3. maja, na katerem bo govoril s. Pogorelec, klub na Avelli je v zvezi z drugimi priredil majsko slavnost, na kateri je govoril med drugim A. Zornik, klub v Clintonu je priredil majsko slavnost z dramsko predstavo, klub v Warrenu je imel majsko proslavo, v Chicagi pa se je vršila prvomajska ma-

nifestacija pod avspicijo okrajne organizacije. Klubi JSZ. v Pa. bodo imeli prihodnjo konferenco na Avelli. Zadnja se je vršila v Broughtonu. V. zbor J. S. Z. se bo vršil dne 11. julija. Glasovanje za sedež zbora je sedaj v teku.

Y. P. S. L.

Socialistična mladinska liga obeta postati v tem letu ena izmed najaktivnejših socialističnih organizacij. Meseca januarja je pričela izdajati svoje glasilo mesečnik "Free Youth". Najjačja je v vzhodnih državah, kjer ima močne postojanke. Svoje podružnice ima tudi po osrednjem zapadu in v Californiji. Pridružena je socialistični stranki in Internacionali socialistične omladine. Albert Weisbord je generalni direktor Y. P. S. L. Naslov njenega glasila je 7 East 15th St., New York.

Narodnostne federacije.

Izmed federacij, pridruženih socialistični stranki, je najjačja in najaktivnejša finska; J. S. Z. je na drugem mestu. Vsega skupaj ima socialistična stranka šest narodnostnih federacij — finsko, jugoslovansko, židovsko, italijansko, litvinsko in češko.

Socialistična glasila.

Ameriška socialistična stranka ima šestnajst angleških socialističnih političnih glasil in nekaj revij. Narodnostne federacije imajo nekaj dnevnikov, večje število tednikov in par revij. Razun tega ima socialistično gibanje tudi precej listov, ki niso njegova last, toda agitirajo za socialistično stranko.

Premogarjev križev pot in gora Kalvarija.

Premogarji iz raznih krajev poročajo: Rovi zelo nestalno obratujejo. Nekateri so zaprti. Ne vem, kam se bom obrnil za zaslužkom.

Toda rudar ki nosi smrt, je zaposlen. Eksplozija za eksplozijo se dogaja, sedaj v Illinoisu, jutri v Pennsylvaniji, Utah, West Virginiji itd.

Dne 28. aprila je raznesel brzozav vest, da je zajela eksplozija v premogovniku blizu Wheelinga, W. Va. 114 premogarjev. Nova padanja pod križem! Nove žrtve kralju premogu — ali pa morda kralju profitu.

Kaj, ko bi skušali operatorje nekoliko amerikinizirati? Eksplozije se zadnje čase prepogosto dogajajo! Za civilizacijo bo boljše, da moči rove z vodo, ne pa s krvjo premogarjev, ki niso napravili družbi nobenega zla.

Pravica močnejšega velja. Niso li množice ustvarjajočega ljudstva vseh narodov močnejše, kakor peščica tiranov in izkoriščevalcev? Ne morejo li združiti svojih raztresenih moči v edinstvo, v organizaciji, in v njej doseči moči, ki premaga vsako krivično silo?

SEMINTJA.

Prvi maj. — Ni mogoče obstati. — Daugherty odkriva strahove. — Rumunska kriza. — Kaj je radikalizem? — Sodni izreki in samoobsodbe. — Pokažite jim izhod.

Danes praznuje mednarodno delavstvo prvi maj — praznik solidarnosti in bratstva. Solidarnosti in bratstva pogrešamo zadnje čase celo med tistimi, ki prisegajo na Marksovo geslo "Proletarci vseh dežel, združite se!" Delavstvo ima enega sovražnika: kapitalizem. Vzroki za socialne nadloge so v sedanji ekonomski uredbi. Kar svet potrebuje, je nov ekonomski red — socialistično uredbo. Kar delavstvo za dosego nove družbe potrebuje, je več sloge in več skupnega dela za skupne interese. Pogoj za skupno delo je: Več izobrazbe delavskim masam!

Nimamo vzroka obupavati nad človekom, niti ne nad neslogo v proletarskih vrstah. Človek ni vsemogočni Bog, ki bi mogel s petimi hlebi in par ribami nasititi tisoče lačnih ljudi. Čez morja in široke vode ne more delati mostov čez noč. Čudežev, kakršne nam opisujejo biblijske pravljice, ne zna delati, pač zato ker je človek. Mi nismo vsevedna božanstva. Človek kakršen je še v veliki večini neveden in tisti, ki mislijo, da največ vedo, so tudi nevedni.

Človek se uči zato ker je neveden in želi zmanjšati nevednost in pomnožiti znanje. In v tem, da ima voljo za učenje in voljo postajati človek, je zapopaden njegov napredek. Veliko je že pridobil. Dolga je še pot pred njim, precej dolga je tudi tista, ki jo je že prehodil. Ozri se nazaj po tej poti, da boš za silo razumel disto, po kateri imaš korakati ti in tisti ki pridejo za tabo. In ne pozabi KORAKATI. Če moreš, teci. Pomni pa, da bo večina tudi v bodoče lezla zelo počasi in da ji pospešiš korak, jo moraš priganjati — učiti!

V Nemčiji, stari trdnjavi socialističnega gibanja, so mase gladne. Praznovale so prvi maj in mislile na prošlost in na bodočnost. 120.000 Nemcev se je tekom leta 1923 izselilo v Zedinjene drž., južno ameriške republike in druge kraje. Domovina nima več dovolj kruha. Precej jih je, ki žele povratka kajzerski Nemčiji. Vsi se jeze nad Francijo. Dva ekstrema delujeta za nasilni preobrat — eden za reakcionarno monarhijo in militaristično diktaturo, drugi za revolucijo po ruskem vzoru. Dogodki se vrste z naglico, kakršna sedanji generaciji do l. 1914 ni bila znana. Povprečnemu človeku pa vendar

izgleda, da stojimo zmerom na enem mestu — in če se je kaj izpremenilo, se mu zdi, da se je na slabše. Krize so tukaj. Krize so neizbežne v dobi velikih preobratov. Veliko neprilik prinašajo. Toda nazaj, v prošlost, vendar nočemo. Kdor se spozabi in hoče nazaj, spozna, da ne more, tudi ako hoče. Prošlost je prošlost. Človek mora naprej, samo paziti mora, da ne zai-de, zagazi in obstane. Ampak svet, človeštvo kot tako, ne bo zastalo, ne zagazilo in ne obstalo. Gnete se in rine naprej.

Bivši justični tajnik Harry M. Daugherty je na nekem banketu dejal, da je rajše odstopil kakor pa da bi izročil dokumente justičnega oddelka kongresni preiskovalni komisiji, ki hoče dognati, koliko je justični department kriv korupcije v vladnih krogih. Daugherty je kriv, ker je bil soudeležen pri graftu. On pravi, da ni bil. Trdi, da lahko dokaže, da ni bil. Toda če bi izročil dokumente svojega urada kongresni komisiji, bi se izvedele stvari, ki morajo v "interesu" dežele ostati tajne. Kakšne stvari? Komunistični načrti za strmoglavljenje ameriške vlade in ameriških institucij! Izdelani so bili v Moskvi. Kako romantično! Daugherty je velik patriot, ker je žrtvoval svoje osebno poštenje za interese domovine! Komunistični načrti morajo ostati tajni, da se bo sovražnike polovilo ob pravem času. Amerika je v mnogih ozirih velika, mnogokrat pa je velika posebno v smešnosti. Daugherty je velik v korupciji in velik v smešnosti. Drugače pa je zelo majhen.

Rumunska vlada je zaplenila naravna bogastva, ne z namenom da koristi ljudstvu, ampak da zakrpa svoje raztrgane finance. To se ji ne posreči, ker taka kot je ne more biti kos svoji nalogi. Reakcionarna in korumpirana do skrajnosti ne more doseči drugega kakor izčrpano Rumunijo potisniti še bolj v ekonomsko anarhijo. Akt vlade je razburil tuje in domače kapitaliste, v kolikor so prizadeti. Prav to dokazuje, kako nerodna je rumunska vlada, ki noče služiti ljudstvu, svojim gospodarjem pa ne zna. Zamerila se je Mussoliniju in španski vladi. V Rusiji ima nasprotnika radi svoje politike glede Besarabije. Z balkanskimi deželami ni v posebno prijateljskih odnošajih. Madžari ji niso odpustili njenih činov.

Stranka, ki je danes na vladi Rumunije, se imenuje "liberalna" stranka. V resnici je ena najreakcionarnejših v Evropi. Pasičeva stranka ima naslov "radikalna". Ameriška Teapot Dome stranka se imenuje "republikanska". Stranka, ki je imela monopol nad korupcijo od l. 1912 do 1920., se proglašja za "demokratsko". Tudi Jugoslavija ima "demokratsko" stranko, v kateri ni demokracije. Francija ima "radikalne socialiste", ki nimajo ničesar skupnega s socia-

lističnim gibanjem. Njihov program ni socialističen. Ampak po naključju so dobili ime "radikalni socialisti", katero se jih drži, v resnici pa so progresivno krilo francoskih konservativnih strank. Radikalna imena so včasih vabljava za mase. Ampak radikalna imena in fraze niso radikalizem ne v našem ne v nobenem drugem pomenu besede.

Petnajstletni Dominik Galluzzo je ustrelil očeta v obrambi matere pred njegovo brutalnostjo. Koronerjeva porota je izjavila, da je bil umor opravičen in dečka oprostila. Sedemnajstletni Joe Montana je ustrelil enega izmed policajev, ki so udrli v malo grocerijsko trgovino družine Montana s pretvezo, da prodaja alkoholne pijače. Mrs. Montana je zahtevala od policajev, naj ji pokažejo search warrant — dovoljenje, da smejo preiskovati. Ker ga niso imeli, se je pričel med njimi in družino pretepet; en policaj je padel smrtno zadet, drugi je bil obstreljen. Porota je fanta oprostila, ker je branil svetost doma pred vpadalci.

Nedavno je bil na južni strani Chicage umorjen policaj. Dva osumljenca, črnca po plemenu, so prijeli. Krivda jima ni bila dokazana, toda sta jo priznala. Sodne ceremonije niso bile dolge. Črnca sta plačala na vešalah zločin, ki sta ga, ali pa ga morda nista izvršila. Vseeno, plačala sta zanj.

V prošlem letu si je v Zedinjenih državah vzelo življenje okoli 15,000 ljudi. To ni ravno pohvalno spričevalo za današnjo civilizacijo. Nekaj je v nji napačnega, kar bo treba popraviti. Odprava vzrokov bede je en pogoj za zmanjšanje samomorov. Tudi javno zdravstvo je treba izboljšati. Slabotni ljudje kmalu podležejo v krizah. Naporna dela, nezdrava stanovanja, nenormalno življenje, živčna oslabeledost — to so eni izmed vzrokov, ki vodijo k samomoru. Treba jih je izriniti — ustvariti razmere, v katerih ljudje ne bodo omagovali v borbi za obstanek.

Kapitalistična ekonomska uredba ima neštete hibe, ker je sama na sebi hiba. Justica pod kapitalistično uredbo je kapitalistična justica. Življenske razmere razlaščenih delavskih mas pod sedanjo uredbo ne morejo biti kar bi bile lahko in morale biti. Izhod v boljšo uredbo poznamo. Tiste, ki ga ne poznajo, je treba seznaniti z njim.

Ignoranca, ki vlada med delavskim ljudstvom, je skala, na kateri sloni kapitalistični sistem. Kadar ta ignoranca izgine, izgine ž njo tudi sistem, na kateri temelji. Najboljše sredstvo za odpravo nevednosti je socialistična organizacija in njeno časopisje. Organizirajte se in agitirajte za socialistično časopisje.

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

Vstal bo ves radosten in bo dejal, božajoč jo s svojima prebičanima in krvavima rokama: Pozdravljena, žena, že dolgo sem te čakal, in vedel sem, da prideš, dasi nisem natanko vedel ne ure, ne dneva. Semkaj lezi, sem med jünake in trpine. Ne bo te strah. Najvarnejše zavetje bo tvoj dom!

Zaihtela je, glasno, daj jo je krik prebudil iz teh žalostnolepih sanj.

"Kaj, vraga, joče ta prismojena baba," je zagodrnjal Spiesser.

"Mariška, golobičica," je nadaljeval "torej čokat sem, in grd sem, kaj?"

Ni odgovorila. Šla je k Daši in jo je pobozala po bledih ličkih. Potem pa je stopila pred hišo.

Svinčen zrak je tlačil ves dan ozračje in pokrajino k tlom. Od daleč — iz severa — je prihajalo, valoveč zamolklo, včasih silno, grmenje. Po cesti pa so vozili ranjene in zblaznele vojake. Po sredini ceste je stopal visok, črn slotnik. Pokrit je bil z rdečim fesom. Govoril je njej nerazumljiv jezik. Moško in samozavestno je stopal. Pa se je v trenutku premislil in je zapiskal na okarino žalostno melodijo.

Obrnil se je k njej, zapičil je svoj pogled vanjo, stegnil je dolgo roko, in pokazal s prstom nanjo. Govoril je:

"Elizabeta, Elizabeta — pa sem te našel, moja ljubljena žena! Ali me ne poznaš, nočeš me poznati . . . Seveda, žene so pozabile na svoje zveste . . . Vlačuga, vlačuga — me ne poznaš?!"

Prestrašeno ga je gledala, on pa je pričel tuleče jokati:

"Ne poznaš me? Tvoj mož sem, Franc Jožef Prvi sem, po milosti božji in volji mojih narodov cesar in kralj, vladar vsega sveta . . . Huja, huja, huj . . ."

Dolgi roki je stegnil k nebu in se zgrudil na zemljo. Mlaka krvi je ustvarila okvir krvavi figuri pod krvavečim nebom, krvavim od rdeče solnčne krogle, ki se je tisti dan prikazala šele zvečer, da vrže plašč krvi na krvavečo zemljo.

VII.

Spiesserja ni bilo ves teden. Pozabila je že bila na njega in vse njene misli so se opajale v daleki bodočnosti, v triumfu njenega žalostnega, zveličujočega konca, v tistem trenutku, ko bo dala svojemu cvetu zemlje, ko bo cvetu vrnila varuha, ki bo skrbno pazil, da bi mu kdorkoli ne prililil strupa mesto čiste studenčice. Strastnoopojno se je zajedla v tisti zlati čas: nič več fronte, tudi etape ne. Povsod mir. Zemlja zo-

pet rodi. Voli vlečejo težak plug, dolgo brano, in obračajo to zemljo nešteto krat oskrunjeno od nog Huna-vojaka, napojeno z dragoceno krvjo, nasičeno z mesom, kostmi in možgani najmočnejših in najlepših sadov človeštva.

Videla je tedaj: skoraj vsi so se že vrnili. Nedelja. Tam doli pod stoletno lipo plešejo "kozaka." Ivan poje, poje in uka, udarja z roko ob roko, skače divje in silno, poje, a ona mu odgovarja; v veselem razposajenem dvospěvu pojeta pesem v kraljestvu božjem.

Oko njeno se je zlokobno zarežalo, gledajoč uvele njene grudi. In ustnici njeni sta šepetali:

"Uvele so grudi, ne bo plesa in harmonike tudi ne bo . . . drugi, drugi, a ona ne."

Ona bo čakala z žalostnim srcem radi sebe, z veseljem radi svojega cveta. In bo prišel. Ko bodo že vsi prišli, tedaj pride prav gotovo tudi on.

Solnce bo zahajalo. Pol ga bo še gledalo izza horiconta in na holmčku bo postal on, rdeč od rdečega žameta bežečega solnce, postal bo, dvignil bo roke k nebu, in molil bo zahvalno molitev . . .

"Hoja, Mariška, je zaklicar Spiesser, hoja, ali spiš?"

Ni ga bila opazila, niti čutila njegove navzočnosti. Stala je pri oknu in živela srečno življenje. Zdrznila se je; hudo ji je bilo, ker jo je zmotil.

"Pusti me in pojdi v imenu božjem!"

"Kaj še! Gosta sem ti pripeljal!"

"Pojdita oba!"

"Zakaj vendar, Mariška, saj je mlad in lep, postaven in ponosen, ni čokat, he, he, mladenka moja, ni čokat, kakor jaz! Rada ga boš imela, ker je gotovo, prav gotovo zelo dober — saj je lep, in pravila si, da so lepi ljudje tudi dobri."

Obrnila se je počasi in stopila k štedilniku. Zakurila je. Sedla sta k mizi oba in se pomenkovala v čudnem narečju, popolnoma nerazumljivem Mariški. Smejala sta se, posebno pa Bertl. Tako ga je Spiesser klical. Bil je lep deček Bertl. Imel je velike, široko odprte oči, temnozeleno, kakor Severno morje, in kostanjeve kodre. Rdeča lica, lep čist obraz, ves bel. Zobje njegovi pa so bili črni in piškavi; ko se je smejal, so mu zobje čudno pačili lepo obličje. Gnusen je bil, ko se je smejal, gnusen in ogaben; smejal se je z vsem telesom.

Kuhala je čaj. Pričakovala je mirno tega poslednjega udarca. Saj ji je bilo že vseeno. Saj je bilo njeno telo že omadeževano, in ona ni verjela, da bi bilo mogoče kak madež oprati. Madež ostane večno madež. Greh večno greh. Kje je tisti, ki bi mogel storjen greh napraviti nerojenim. Ubiti greh je mogoče, a rojstvo greha umoriti niti Bog sam ne more. Rojstvo in vstvaritev sta neumrjoča. Take misli so se podile v blaznem vrtincu po njenem telesu . . . In tedaj je iz vrtinca blaznosti vstala silna misel, silna in strašna, strašna in zlobna: da bi šla tja

k tistemu mlademu, zalemu dečku, da bi ga objela in poljubila, da bi se razgalila pred njim, da bi zakričala: "Na, vzemi me, ti moj lepi, zali deček . . . vzemi me; tega čokatega pa vrzi ven." Da bi mu pokazala, koliko ljubši ji je ta mladi fant, koliko sovraži Spiesserja . . .

Prinesla je čaj in ga postavila na mizo. Nasmešnila se je Bertlu, in v fantu je kri divje drvela.

"O Mariška, vi ste tako lepa! Take oči! Mogoče utegneta misliti, da se le norčujem, da govorim iz navade. Pa ni res! Redkokateri sem rekel da ima lepe oči. Vam pa lahko povem, ker vem, da se ne boste prevzeli, saj si kot . . ."

Obmolknil je, ko ga je pogledala.

"Oh, recite, recite vendar: saj si kot vlačuga ne morete prav nič domišljati . . . a tudi vi, tudi vi!"

"I kaj pa ste drugega . . .?"

"Zakaj . . ."

"Zakaj, zakaj, ha, ha, saj moram plačati pet mark."

"Pet mark . . .", je ponovila tiho.

Razširile in poglobile so se njene oči, a solze niso potočile.

"Ha, ha, ha . . . se je blazno hreščeče smejala, kaj sem vendar mislila, da sem devica, da vsi vi morate videti v to revno srce, v te razjede ne možgane! Kaj sem vendar mislila . . ."

O vzemi, na, vzemi vse, vse vzemi, ti mladi fant, in pet mark daj beraču, ko se vrneš domov . . .

Moja Daša, cvet moj . . . na, fant, vzemi me, kaj gledaš!"

Zarila je svoje nohte Spiesserju globoko v lica. Komaj se jo je rešil. Daša je glasno jokala in zbežala ven, ko je videla, kako je Spiesser Mariško porinil, da se je zaletela v rob postelje ter padla onesveščena.

"Idiot, je dejal Spiesser, ali sem ti rekel, da ji poveš koliko boš dal, ali sem ti svetoval, da jo zmerjaš? Deset mark mi daš; če ne, je ne dobiš."

"Ha, ha, deset mark, niti ene ne dobiš, ali nisi videl, kako me je gledala?"

"Videl, videl, a naznanim jo vendarle, če mi ne daš deset mark!"

"Dobro, jaz pa tebe, ki si pravi tat!"

"Ne uženeš me, mladi prijatelj; le naznani, potem ne bo ne nje, ne mene več; meni je to vseeno, a nje pa le ne boš imel!"

"Kaj 10 mark; 10 mark za tako suho babo. Saj niti v Berlinu toliko ne stane!"

"Osel ti moram reči! Berlin je poglavje zase, ki bi mu mogel človek dati naslov: "Bordel". Zato so tam po 10 pfenigov. Saj se je še meni pripetilo . . . čuden slučaj. Grd sem in čokat. Vidiš celo ta-le tukaj mi je to povedala. Grd in čokat sem torej, pa me je vendar poklicala. In bila je mlada, lepa deklica, celo prav mlada. Stala je v parku, in ko sem šel mimo nje, je dejala:

"Hej, striček mili, gotovo prihajate s fronte?"

"Da, da s fronte."

"Pa bi mi povedali malo, kako je tam?"

"I zakaj pa ne?"

Vidiš, pa me je prijela za roko in me je vlekla. E, prijatelj mladi, pa sem zapravil komaj marko!"

"A tukaj, tako je nadaljeval Spiesser, tukaj je najgrša najlepša, ker je edina. A veš, zakaj je diamant tako drag in zrak tako po ceni? Zrak je potreben, diamant pa popolnoma odveč; Še lep ni diamant! Vraga je, ne pa lep! Saj nismo srake, da bi nam bleščeče ugajalo radi bleška! Malo ga je; zato je i lep i drag. Tako je tudi z babo! Deset mark, za izredne okolščine, izredno nizka cena!"

Mariška je sedela v kotu in odpirala oči. Poslušala je in razumela je, da barantata za njeno telo.

V njenih možganih ni bilo nič jasnega, a vedela je vendarle, da se to ne sme zgoditi, da mora rajši umreti; da si mora sama, lastnoročno končati to življenje — da mora tudi Dašo prej umoriti . . .

Ali ni rekel: zadaviti jo? Da, zadaviti jo, zvečer ko bo spala mirno, ko ne bo mogla niti slutiti. Tedaj, tedaj . . . počasi se bo priplazila. Poljubila jo bo na čelo in na usteca, in jo bo . . . ne, ne, še ne . . . gledala bo dolgo, dolgo ta beli obrazek . . . Daša pa je odprla svoje velike oči, odprla jih je in smehljajoče gleda svojo mater. . .

"Daša, Daša . . ."

Kriknila je in oba sta pogledala v kot. Rdeča je bila. Morda je splezala poslednja kapljica krvi iz njenega srca v obraz, v lica, morda so možgani iz sleherne žilice telesa izpili vso kri, kajti glava je bila podobna topilnici železa, telo pa mrzli smrti.

Spiesser je stopil k njej in jo je dvignil na posteljo. Težko breme. Mrtvo telo, živa glava. Goreč ogenj, silna, vzpenjajoča se misel se je bliščala v očeh njenih, kakor visoke gore v globokih jezerih.

Strašna je bila tista slika, tako strašna, da se je zgrozil sam Spiesser.

A ni trajalo dolgo. Ugasnile so oči. Misel je dospela do tiste grozne črte, čez katero ne more nikamor več, in strmoglavila se je čez tisto črto v blaznost.

"Hoja . . . hooj . . ."

"Devojčica, bela lica

"Zlata Jeje, nožke bele,

"Devojčica, oja, oja, oooj . . ."

"Grudi na te njene,

"Na telo to njeno,

"Oj ti fante, mladi Ivan,

"Oj ti jabolko rdeče,

"Vzemi, vzemi jo,

"Oja, hoja, hooj . . ."

Skočila je s postelje, raztrgala je jopič, srajco, raztrgala je vse, kar je pokrivalo njeno

telo. Skakala je udarjajoč z roko ob roko, bijoč s peto ob peto, pojoč pesem za pesmijo. . .

"Hoja, hooj . . ."

Lepa je bila. Ravna in bela, črne oči so pa gorele, da se je strah zavrtal v kosti in možgane obeh mož. Ravna je stala pred njima, kakor mlad kozak.

"Hoja, hoj, ali me nočeš, ti jabolko rdeče, o ti Ivan, kako si lep, o ti jabolko, daj da ugriznem . . . pridi, pridi Ivan, moj kralj . . ."

Zbežala sta na cesto, ona za njima.

(Dalje prihodnjič.)

Prodano časopisje v boju z resnico.

Dne 1. aprila so socialistični glasovi poplavlili Milwaukee in župan Hoan je zmagal z večino kakršne do sedaj še ni nikdar dobil. Kapitalistično časopisje je vest o tej zmagi skoro zamolčalo, ne samo v New Yorku ampak povsod.

Dne 16. aprila je Benito Mussolini mizerno propadel v svojem desperatnem poskusu utopiti socialistično gibanje v Italiji v morju ricinovega olja; izgubil je bitke v velikih mestih in dobil je parlamentarno večino edino z nasilji in potom nepoštenih volilnih zakonov. Kapitalistično časopisje je slavilo in povelečevalo to Mussolinijevo zmago in jo proglašalo za odobritev fašizma v Italiji.

Dne 11. aprila so socialisti zmagali na Danskem in Teodor Stauning, voditelj socialistov na Danskem, je postal ministerski predsednik. Kapitalistično časopisje je objavilo to vest na skritih prostorih in jo odelo z nevažnimi gestami; niti eden ni priobčil popolnega poročila in ni en list se ni drznil povedati, da so socialisti zmagali pri volitvah.

Par tednov prej so socialisti dosegli velike uspehe pri volitvah na Finskem. Kapitalistični listi niso priobčili o teh zmagah niti besede.

Socialisti bodo dosegli še več zmag in vse bodo v kapitalističnem časopisju enako sprejete. Ako hoče delavstvo preprečiti zatiranje resničnih vesti, mora zgraditi svoje časopisje — mogočno časopisje, in tedaj bodo resnične vesti dobile svojo pravo veljavo. — ("New Leader".)

Socialistično gibanje v Nemčiji.

Dne 4. maja se bodo vršile v Nemčiji državnozborske volitve. Radi gospodarske krize je delavsko gibanje v Nemčiji zelo trpelo in v inozemstvu so se širile vesti, da je socialistična stranka zelo oslABLJENA. Ako bi bilo nemško delavstvo enotno, bi šlo lahko z najboljšimi nadami v volilni boj. Toda boj nemških komunistov je v prvi vrsti boj proti socialistični stranki.

Iz poročila eksekutive nemške socialistične stranke posnemamo, da je imela meseca januarja to leto 1,259,304 članov in članic. V prvih treh mesecih tega leta je socialistično časopisje v Nemčiji dobilo 300,000 novih naročnikov. Stranka kontrolira 169 časopisov, izmed katerih se jih tiska 100 v lastnih tiskarnah.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Shod soc. kluba št. 235, v Sheboyganu.

SHEBOYGAN, WIS. — V soboto dne 26. aprila je priredil socialistični klub št. 235, JSZ., v Fludernikovi dvorani javen shod in po shodu veselico. Priredba je bila ob enem slavnost obletnice kluba, ki je v teku leta dni postal vplivna organizacija v J. S. Z., dobil sloves med ameriški sodrugi v Sheboyganu in postal trn v peti nazadnjaške struje v slovenski naselbini.

Udeležba je bila nepričakovano velika. Na shodu je bilo nad dvesto oseb, med njimi razun Slovencev tudi precej Hrvatov ter nekaj članov ameriške soc. organizacije. Fludernikova dvorana je bila polna. Nekaj udeležencev je bilo v stranskih sobah, ker so bili v dvorani vsi sedeži polni. V dvorani je vladal med shodom popoln mir, kar je v čast udeležencem.

Nekateri sodrugi so se bali, da se bo nazadnjakom posrečilo odvrniti občinstvo od udeležbe shoda. Razumljivo je, da so bili veseli, ko so videli polno dvorano ljudi na svoji prvi večji priredbi.

Shodu je predsedoval sod. Anton Žagar. Naznanil je, da je aldermanu sodrugu H. S. Humkeju nemogoče priti na shod, ker je zadržan radi važnih opravkov. Nato je predstavil kot prvega govornika sod. Franka Zajca, urednika "Proletarca", ki je govoril o problemu naseljevanja in izseljevanja, o korupciji v kapitalistični družbi, o prvomajskih manifestacijah mednarodnega delavstva, o važnosti organizacije, vzgoje, itd. Za njim je predsednik predstavil socialističnega aldermana sod. Henzeja, ki je govoril v angleščini. Poročal je o delu socialistične skupine v mestnem svetu in o težavah, ki jih je imelo socialistično gibanje v Sheboyganu med vojno in ob času stavk. Nato je sod. Žagar zaključil zborovanje. Pričela se je prosta zabava in ples. Glasbene točke je izvajal tamburaški zbor "Domovina". Priredba je bila uspešna ne samo v moralnem, ampak tudi v gmotnem oziru, kar je prirediteljem v največje zadoščenje, da njihov trud ni bil zamanj. — *Udeležencem shoda.*

O priredbi "Svobode" v Detroitu.

DETROIT, MICH. — V nedeljo 20. aprila je socialistični pevski zbor "Svoboda" (odsek kluba št. 114) priredil koncert v Hrvatskem domu na 1329 Kirby Ave. Razun koncertnega programa smo imeli tudi govore.

Udeležba je bila dobra, dasi se je ob istem času vršila dramatična predstava v bližnjem Radniškem domu.

Program se je pričel izvajati ob 8. zvečer. Prvi je nastopil s pozdravnim govorom sodrug Andrew Šemrov, ki je orisal pomen naših priredb in apeliral na navzoče, naj pazno slede govorom in drugemu programu.

Za Šemrovom je nastopil sod. Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z., ki je nam v daljšem govoru razjasnil vzroke današnje mizerije in nas bodril k delu v borbi za boljše življenske razmere.

Naslednja točka je bila nastop mešanega pevskega zbora "Svoboda", ki je zapel pesem "Rdeči sarafan".

Josip Topoljak je v milodonečih glasovih proizvajal na citre skladbo "Na vasi". Zbor Svoboda je zapel pesmi "Slepec" in "Rožmarin". Sod. Franjo Kuhovski je deklamiral Kristanovo pesem "Razočaranje". Sledil mu je sod. Topoljak, ki je zaigral na citre "Planinski ples". Zbor Svoboda je zapel še "Našo pesem" in "Socialistično koračnico" in s tem je bil program zaključen.

Program je bil izbran in dobro izvajan. To je potrdilo občinstvo s ploskanjem; posebno so mu ugajali Topolakovi nastopi.

Največja neprijetnost na naših priredbah, ki najbrž ni lastnost samo naše ampak vseh naselbin, je šum v dvorani. Občinstvo se težko poglobi v program tako, da bi dalo prireditvi značaj svečanosti in se zadržalo mirno.

Udeleženci bi se morali zavedati, da koncert ni kaka kolodvorska čakalnica. Nihče ne bi smel motiti drugih s šepetom ali na kakršenkoli način. To dela tiste, ki bi radi popolen mir, nervozne, kar poslabšuje drugače lahko najboljšo priredbo.

Z agitacijo za razširjenje "Proletarca" in za stranko smo stali nekako na enem mestu. Ker pa želimo, da bi napredovali kot se za tako naselbino spodobi, smo apelirali na sod. Pogorelca, naj nekaj dni ostane v Detroitu in poskusi svojo srečo. Ostal je tu štiri dni in dosegel precej dober uspeh. — Vsekakor pa je agitacija v mestu kot je Detroit zelo otežkočena radi raztresenosti naselbine. Videlo pa se je, da ima zunanja oseba pri agitaciji večji vpliv in da doseže v kratkem času lahko več kakor domači agitatorji.

Škoda, da sod. Pogorelec ni utegnil ostati tu vsaj kakih deset dni. Dobiti bi moral tudi nekaj več kooperacije od strani članstva, pa bi dosegli prav zadovoljiv uspeh. — *Poročevalec.*

Dramska priredba kluba št. 45, JSZ., v Waukeganu.

WAUKEGAN, ILL. Pod avspicijo soc. kluba št. 45 bo v nedeljo 18. maja ob 2. popoldne v Slovenskem narodnem domu vpripravljen drama "Golgota" v treh dejanjih. Igrali jo bodo člani dramskega odseka kluba št. 1 iz Chicage.

"Golgota" je bila vpripravljen dne 6. aprila na čikaškem slovenskem odru z velikim uspehom. Dne 18. maja jo bo imelo priliko videti slovensko in drugo jugoslovansko občinstvo v Waukeganu in okolici. Vstopnice se dobe pri članih kluba št. 45. Vstopnina je 50c za osebo. Po igri bo plesna zabava.

To bo tretja dramska priredba kluba št. 45 tekom enega leta. Na prvi smo vpripravlili s sodelovanjem dramskega odseka kluba št. 1 Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi". Na drugi je naš klub vpripravlil s svojimi močmi dramo "Na dnu", ki jo je spisal Maksim Gorki. Obe priredbi sta bile obilno posečene in obe sta pomenile za naš klub dober uspeh.

Upamo, da nas bo občinstvo posetilo v obilem številu tudi na naši prihodnji predstavi. Poskušali ga bomo zadovoljiti, najsibole glede predstave ali zabave, kakor vselej. Dosedaj se je nam to še vselej posrečilo in bo se nam tudi dne 18. maja.

Z lažmi dokazujejo.

GLENCOE, O. — Sršeni v gnezdu "Glasa Svobode" nadaljujejo s pikanjem. V članku, priobčen v "G. S." z dne 21. aprila, poskuša L. M. smešiti mene in povzdigovati svoj list. Kdo bi ta L. M. bil, ne vem; morda pomenita ti črki znamenje L(iter) M(unšajna). Ta L. M. ne verjame, da bi mogel navaden premogar pisati take dopise kot jih piše Nace, kateri Svobodovcem kar sapo zapirajo.

Na tisti članek me je opozoril prijatelj, ki dobiva "G. S." Začudil sem se njihovi nerodni pisavi in lažem, ki so jih natrpali v "članek".

L. M. bi me rad prepričal, da bi ameriški Slovenci ne beležili nikakega napredka, če ne bi bilo švigašvarskega "Glas Svobode". On trdi, da se je ustanovila S. N. P. J. po njegovi zaslugi, S. S. P. Z. je njegovo delo in S. D. P. Z. isto. Tudi klub št. 1 "je bil ustanovljen s pomočjo "G. S." in poleg tega še 22 drugih klubov!" L. M. bi rad s tem člankom rekel: Socialisti, bežite se soliti! Mi smo tista luč, ki je svetila napredu slovenskega delavstva.

Ker poznam list "G. S.", se ne čudim, ako si hoče tudi sedaj pomagati z lažmi iz zagate. V zadnjih tednih je nagromadil v svojih "člankih" toliko budalosti, da jih celo njegovi ožji pristaši ne morejo prebaviti. Kakšen je neki sedanji urednik "G. S.", ki dopušča tako nesmiselne reči v list? Če bi bili vsi ameriški slovenski delavci prišli v to deželo šele včeraj, bi razumel, da se jih hoče s takimi spisi prepričati, da ima vse zasluge za ves napredek edino "G. S."

Socialistično gibanje med ameriški Slovenci se je pričelo, ko še ni bilo o Glasu Svobode ne duha ne sluha. Agitacija za ustanovitev napredne jednote se je vršila, ko še ni nihče izmed njenih zagovornikov vedel, da bo kedaj v Pueblu zagledal luč sveta list z imenom "G. S." Preje predno je prišel pokojni Konda v Pueblu izdajati "G. S.", so socialisti v Chicagi že imeli svoj list "Zora". Radi nepremagljivih ovir je prenehal izhajati. Ko se je prikazal na obzorju slovenskega časnikarstva v Ameriki "Glas Svobode" in podajal izjave, iz katerih je bilo sklepati, da bo agitiral v smislu naprednih idej, so se ga oprijeli tudi socialisti. M. Konda je bil lastnik lista, F. Medica pa urednik. Preselila sta list v Chicago radi boljših stikov s socialisti, ki so obljubili delati za Kondatov list, če bo ta v povračilo agitiral za socialistično misel med slovenskim delavstvom.

Konda je postal član soc. kluba št. 1, urednik "Glas Svobode" je odšel v stari kraj, uredništvo pa je prevzel član kluba št. 1. En drug sodrug pa je šel na agitacijo po Ameriki za "G. S." Pred dobrimi dvajsetimi leti ni bilo igrača agitirati za list, ki je zagovarjal socializem. Ampak sodrug se tega dela ni ustrašil. Oba dotična sodruga sta še danes člana kluba št. 1, oba zvesta socialističnim načelom in oba aktivna, kar je razvidno iz poročil v Proletarcu. Če mi pri "G. S." ne verjamejo, naj vprašajo mojega "tajnika", ker trdijo, da ga imam, dasi jaz ne vem zanj.

Takratni urednik — naš sodrug — se je z lastnikom "Glas Svobode" sprl, ker je hotel urejevati list tako kakor je bilo koristno za socialistično gibanje, lastnik pa je zahteval, da ga mora urejevati tako, da bo koristil interesom lastnika. Urednik je pustil delo ter šel služiti kruh v tovarno, naši sodrugi pa so pričeli ponovno z akcijo za ustanovitev svojega glasila in tako smo dobili "Proletarca", ki je pričel izhajati meseca januarja 1906 kot mesečnik, "Glas Svobode", ki je postal glasilo korumpiranih "liberalcev", mu je

napovedal boj, ki je trajal, dokler ni "G. S." omagal. Z napadi pa od časa do časa z nova pričlenja.

Če se ozrem nazaj skozi devetnajst let, od kar izhaja Proletarec, se čudim, kako smo ga mogli ohraniti. Vsi listi, razun par izjem, so ga napadali in ga še napadajo. Posluževali so se vsakojake "strategije", da bi ga pognali v propast, "peščica" sodrugov, kakor nas naziva gospoda pri "G. S.", pa je odbila vse udarce in utrdila socialistično gibanje, da je danes vodilna sila v našem javnem življenju.

"Glas Svobode" kot list in kot glasilo struje ki se je zbirala okoli pokojnega Kondata, nima nikakih zaslug za ustanovitev SNPJ. Ta je bila ustanovljena s pomočjo ljudi, ki so potrebovali napredno podporno organizacijo v interesu ameriških slovenskih delavcev. To je bila socialistična skupina in tej gre v prvi vrsti zasluga, da je Jednota postala to kar je danes, "G. S." se je boril za interese graftarjev v Jednoti. Da, v SNPJ. so bili posebno v prvih letih ljudje, ki so je smatrali za molzno kravo. "Pucali so knofe", vlekli komišen in brozdarili z ničvrednimi čeki. Prvi tajnik je bil pri oddaji knjig za okrog \$900 "prekratek". Tudi v drugih podpornih jednotah so graftarji igrali svojo vlogo in se zatekali pod streho "svobodomiselnega glasila" za svojo obrambo.

"Glas Svobode" trdi, da mu gre zasluga za ustanovitev SSPZ. in SDPZ. Čemu pa je ustanovljal nove podporne organizacije? Mar za namenom pomagati SNPJ?! Mar ni "G. S." storil vse kar je mogel, da vprosti SNPJ., potem ko so bili njegovi ljudje vrženi iz njenih vrst?

Tudi sedaj ne dela "G. S." v interesu članstva naprednih podpornih organizacij. Pri vsaki stvari vidi samo svoje interese, ljudski so mu postranski.

"Glas Svobode" izhaja okoli 23 let, pa še ni imel sposobnega uradnika, ki bi znal napraviti iz lista dostojno glasilo, od kar so ga zapustili socialisti. En čas smo imeli mir pred njim in se nismo ozirali nanj. L. M. je bil v starem kraju, sedaj pa se je povrnil in uvaja taktiko napadanja in laži. Nisem "učen" kakor uredniki "G. S.", kljub temu se ne bojim polemizirati z njimi, če bi bila polemika mogoča. Ampak z "uredniki", ki jim je vseeno, dali napišejo eno ali sto laži, je treba govoriti tako kot zasluži.

Predno končam, še izjavim, da z omenjanjem SNPJ., SSPZ. in bivše SDPZ. ne nameravam žaliti nobenega poštenega člana teh organizacij. Nepoštenjakov pa se ne more žaliti, ker nimajo časti ne ponosa. Članstvo v splošnem je pošteno. Pristopilo je v eno ali drugo podporno organizacijo radi medsebojne pomoči; če so jih pri tem skušali razni karakterji izkoriščati, ni to njihova krivda.

Urednika "Proletarca" prosim, naj tudi ta dopis priobči kakor je poslan, popravi pa naj slovnične napake kakor doslej. Ako L. M. želi videti moj rokopis, to je originalno kopijo tega dopisa, prosim uredništvo "Proletarca", naj mu jo pokaže, da ne bo v prihodnjem članku zopet trdil, da imam tajnika, ki piše v mojem imenu.

Nace Žlemberger.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Petnajstletnica ženskega društva "Nada."

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 27. aprila je žensko društvo "Nada", št. 102, SNPJ., obhajalo petnajstletnico obstanka. Slavnost se je vršila v Narodni dvorani.

Mary Sifrar, predsednica društva, je otvorila program s pozdravnim govorom in predstavila Mary Udovich, ki je bila tajnica "Nade" do tega leta. Govorila je o zgodovini "Nade", o njenih začetnih bojih in težavah in o njenih uspehih na polju podpornega delovanja in drugih aktivnosti. Danes je "Nada" procvitajoče društvo, ki ima okrog sto članic. Izvajanja sestre Udovich so bila stvarna in na mestu za tako slavnost.

Društvo "Nada" je včlanjeno v "Izobraževalni akciji JSZ." od kar se je slednja ustanovila. Pri vseh naših akcijah nam je radevolje nudila svojo pomoč, ki so ji jo člani in članice kluba št. 1 na njenih priredbah po možnosti vračali.

Nastop tamburaškega zbora "Čmrlji" je naredil na občinstvo zelo dober utisk. Pevski zbor "Sava" je zapel dve pesmi. Miss Tillie Udovich je pokazala svojo plesno umetnost. S svojo ljubkostjo in dobrim izvajanjem plesa se je vsem prikupila. Mešan pevski zbor Lira je zapel "Lastavicam". Mrs. L. Nemanich je nastopila v solospelih. Na klavir jo je spremljala Mrs. M. Oven. Mrs. Mary Kovach je deklamirala pesem, ki je bila zložena za to slavnost.

Program v celoti je bil dober in večinoma dobro izvajan. Udeležba je bila srednja, posebno za časa programa. Morda je bilo temu vzrok slabo vreme.

Priporočal bi, da bi se programi takih slavnosti objavljali tudi v Proletarcu. Reklama ne škodi.

Žensko društvo "Nada" je premagalo vse ovire v svojem razvoju in obhajalo svojo petnajstletnico v zvesti, da delo ni bilo zamanj. V interesu naprednega slovenskega ženstva v Chicagi je, da "Nada" nadaljuje po načrtani poti in ostane zvesta svojemu imenu in svojemu dosedanjemu delu. — *Prijatelj "Nade"*.

Diskuzijske seje kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — V petek 9. maja ob 8. zvečer se bo vršila v dvorani SNPJ. diskuzija o bodoči konvenciji soc. stranke in o prihodnjem zboru JSZ., ter o gibanju za enotno stranko ameriškega delavstva. O raznih akcijah za "tretjo" stranko bo poročal sodrug Frank Zajec, potem pa sledi razprava. Ker bo ta seja zelo važna in podučna, apeliram na članstvo, da se je udeleži polnoštevilno. Opozorite nanjo tudi naše somišljenike, ki so v našem krogu vedno dobrodošli. — *Tajnik*.

Piknik soc. stranke okraja Cook bo 15. junija.

CHICAGO, ILL. — Socialistična stranka okraja Cook priredi svoj običajni letni piknik v nedeljo 15. junija v Riverview parku na N. Western Ave. Apeliramo na vse naše organizacije, naj ne prirejajo svojih zabav na ta dan.

Program tega piknika bo objavljen pozneje. Priprave zanj so v teku. Med govorniki, ki bodo nastopili na pikniku 15. junija, bodo milwauški župan sodrug Hoan, George R. Kirkpatrick, Leo Krzycki od Amalgamated Clothing Workers in drugi. Razun govorov bomo imeli na sporedu koncertne točke, igre itd. Vstopnice se dobe v uradih socialističnih listov v Chicagi in pri članih stranke.

Publicijski odsek kluba št. 1.

Dne 3. maja na shod soc. kluba v Barbertonu, O.

BARBERTON, O. — Socialistični klub št. 232 priredi s sodelovanjem pevskega odseka Prešern v soboto 3. maja veselico in shod, na katerem bo govoril med drugim sod. Chas. Pogorelec, tajnik JSZ. Koncertne točke bo izvajal socialistični pevski zbor Prešern. Priredba se vrši v dvorani samostojnega društva Domovina. Vstopnina 25c. Sodrugi in somišljeniki v Barbertonu in okolici, pridite dne 3. maja v našo sredo v čim večjem številu!

Shod v Canonsburgu, Pa.

CANONSBURG, PA. — V nedeljo dne 4. maja ob 1. popoldne prirede socialisti v Canonsburgu velik shod v dvorani društva Postojnska Jama, SNPJ. Nastopili bodo slovenski in angleški govorniki; glavni govornik bo Paul Blanshard iz New Yorka, tajnik Lige za industrialno demokracijo. Sod. Blanshard je na glasu kot eden izmed naših najboljših govornikov. Ne bo vam žal, ako se udeležite tega shoda. — *John Jereb*.

Izlet v Waukegan.

CHICAGO, ILL. — Povodom vprizoritve drame "Golgota" pod avspicijo kluba šte. 45 v Slov. nar. domu v Waukeganu dne 18. maja ob 2. popoldne je sklenila večja družba prirediti izlet iz Chicage v Waukegan. Ako želite posetiti naselbino Waukegan omenjenega dne in potovati z ostalo družbo, se obrnite za pojasnila na Donald J. Lotricha, 1937 S. Trumbull Ave.; telefon Rockwell 8426. Najete bodo posebne karte vlaka North Western železnice; vožnji stroški bodo na ta način znižani. Priporočamo, da se udeležite te priredbe sodružnega kluba v Waukeganu v čim večjem številu. — *Publicijski odsek kluba št. 1.*

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Charles Pogorelec	22
Leo Milostnik, Sheboygan, Wis.	8
Jernej Kokelj, Claridge, Pa.	8
Anton Ocepek, Pittsburgh, Pa.	6
August Komar, Cleveland, O.	4
Frank Ludvik, Cleveland, O.	3
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	2
Anton Maslo, Pursglove, W. Va.	2
Math Radelj, Cudahy, Wis.	2
Joe Korsič, Carlinville, Ill.	2
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	2
John Lazar, Cleveland, O.	2
Valentin Laharnar, Delmont, Pa.	1
Anton Zalar, Lloydell, Pa.	1
Frank Bregar, Avella, Pa.	1
Donald Lotrich, Chicago, Ill.	1
Blas Novak, Chicago, Ill.	1
Joseph Tursich, Barberton, O.	1
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	1

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

BREZ NASLOVA

Neki rojak iz Kansasa je nedavno objavil v "G. S." dopis, v katerem se slika za naprednjaka in svobodomisleca. V resnici se je hodil zdraviti k "evangelistu", ki mu je odpravil slepoto . . . Revmatizma ga ni mogel ozdraviti. "Glasu Svobode" ni poročal o "čudežnem" zdravljenju, če pa je, tedaj so mu dopis cenzurirali.

"G. S." misli, da je fabriciranje dopisov pri vseh listih v navadi. So listi, kateri imajo dopisnike, ne pa figure, in morda še teh ne. Napisali ste dopis iz Kansasa, ki ni bil spisan v Kansasu, ampak na Crawford Ave. in 27. cesti. V listnici uredništva pa ste zapisali: "Glede . . . volitev odborov pri SNPJ. prihaja zadnje čase vedno več dopisov . . ." Dopisov pa "od nikoder ni."

G. S. v fabriciranih dopisih takole vzgaja svoje čitatelje (ali pa dela reklamo za svoj neknjiževni "trash"): "Vsem tistim, ki imajo še kaj katoliškega v svojih zdravih srcih, svetujem, da si slednjič enkrat strgajo mreno z oči. Za 25c se npr. dobi knjiga "Žrtev razmer" ali "Zapiski kranjskega kaplana". Zvedeli boste, kaj vse je delal kaplan in drugi maziljeni gospodje pri Gospej Heleni, Ančki, Ljudmili itd. Kmalu se vam bodo srca pomirila kakor se je moje. Ničesar ne verjamem in ne vem o verskih ceremonijah, pa vseeno živim brez skrbi, ker vem, da ne bo nikdar prišel po me kak bog ali hudič . . ."

To se mi zdi, kakor da bi pripovedoval otrok da ni Miklavža, pa vseeno verjame da je. Tudi ta dopis je tako skovan, da se bi misel, če bi bila pravilno zapisana, glasila: Boga ni, če pa ga bom potreboval, je cerkev blizu.

List, ki "dela" svobodomislece z "zapiski kranjskega kaplana" in podobnimi spisi, ni svobodomiselen, pač pa igra na instinkte, kakor klerikalni in kapitalistični listi. . . .

Pri občinskih volitvah v Ciceru, ki so minile pred tremi tedni, so vodili kampanjo po mehiškem vzgledu. Cicero je "open town", kar pomeni mnogo prilike za graft. Zmagali so "republikanci". Demokratije so ostali na cedilu. Neodvisni politični klub, pri katerem so imeli baje tudi Slovenci nekaj besede, si je izbral napačno "stranko". To je slabo za ljudi, ki nočejo "metati glasov proč", ampak jih oddati taki stranki, ki izvoli svoje kandidate.

Jernej je moral "vsled nejasnih stavkov v svojem zadnjem dopisu" napisati še en dopis in pojasnjevati nejasnost. Čemu pa pišeš "nejasno"? Jernej, slabo izpričevalo si daješ.

Vsi slovenski ameriški listi, razun štirih, so izšli za velikonočne praznike v povečanih izdajah. Bili so pravzaprav le reklamni plakati z nekaj kolon nastrižene vsebine. Majska izdaja Proletarca je izšla v večjem številu kakor trije drugi listi s svojimi velikonočnimi izdajami. Toda bili so polni oglasov, v "Proletarcu" pa se slovenski trgovci večinoma branijo oglašati. Kako je mogoče npr. "Edinosti" dobiti v Clevelandu

oglas, majske izdaje "Proletarca" pa ne? Kaj pravi napredno delavstvo na to?

Nekateri ljudje, ki trdijo, da socialisti ne verujejo v postave in pravila organizacij, agitirajo za njim ljube osebe, ki kandidirajo v urade SNPJ. Agitacija je po pravilih zabranjena. Toda čemu naj "naprednjaki" in nazadnjaki spoštujejo pravila SNPJ? Socialisti naj spolnujejo zakone, ne pa drugi ljudje!

Ker smo zavedni in napredni, kakor trdimo, bo najboljše, da se ne oziramo na cirkularje in na agitacijo kakršnekoli vrste, v kolikor se tiče volitev v gl. odbor SNPJ. Če hočemo, da bodo volitve izraz članstva, je potrebno, da pridemo vsi na seje v času volitev. Ravno tako potrebno je, da glasujemo s svojo glavo. Preglej glasovnico, ki je priobčena v glasilu S. N. P. J., in si zaznamvaj tiste kandidate, ki se tebi zde najboljše. Na seji ti ne bo treba nikogar vpraševati za nasvete. Tako boš v resnici volil ti, ne pa kdo drugi, ki bi ti narekoval, za koga glasuj. Namen teh vrstic ni diktirati, komu oddaj svoj glas, pač pa, da ti sam glasuješ.

Člankar v "G. S." z dne 21. aprila si je po krivem prilastil ime L. M. Pravilno je A. S. H. Kaj bi se tiščali k peči! Saj je pomlad in malo solnce ne škodi . . .

Jugoslovanska sekcija W. P. je izdala nekaj letak, ki ga širi med slovenskim delavstvom. Letak ni naperjen proti kapitalizmu, ampak proti socialistični stranki. V njemu je "sekcija" konstatirala, da se bo proletariat osvobodil edino potom oborožene ustaje, kar baje uči moskovska internacionala. Ves cirkular je sestavljen na način, kakor so se ga posluževali agentje provokatorji na komunistični konvenciji l. 1919 v Chicagi in v naslednjih letih. Delavci naj bodo oprezní, da ne nasedejo agentom "justičnega" departmenta, katerih je še vedno vse polno, ker se jim ne ljubi pogledati za drugimi deli, dokler morejo obdržati sedanje službe. Ako komunističnega bavbava ni, ga agentje ustvarjajo. Justični tajnik Daugherty in pred njim Palmer sta to prav dobro pokazala. V tiskarni "D. S." bi lahko tiskali kaj bol pametnega kakor pa take letake. Pamet fantje, pa poštenjaki bodite! Provokatorsko delo je grdo, pa če ste zanj plačani od kapitalistov ali od koga drugega — grdo je.

V fari sv. Štefana imajo spor s prekmurškimi Slovenci, ker se jim je zameril g. župnik Kazimir. Bodisi, da so spor povzročile kovertice ali karkoli že, pravega prijateljstva ni več v fari. Uporni "ogrski" Slovenci so izročili svoje duše v varstvo hrvatske fare, katero tudi upravljajo frančiškani. Še več špetira! Vzrok prepirom je evenk. — Tudi pri "E" imajo "notranje krize". Včasí najamejo novo "moč", kateri ne morejo plačati obljubljenih vsot, ali pa jo nočejo. Človeka spravijo ob delo, npr. v Western Electric, s tem da ga zvabijo v svojo tiskarnico. Potem mu ne plačajo niti to kar mu obljubijo. Pa je spet špetir.

Kdor misli, da se brezverci ne povračajo v naročje matere cerkve, naj vpraša Lojzeta Pirca in tiste businessmane, ki so bili nekoč svobodomisleci, danes so pa cerkveni odborniki in "dajejo" za cerkev. Vse je mogoče, celo to, da se urednik svobodomiselnega lista spremeni v klerikalnega urednika. Živimo pač v moderni dobi.

Iskra.

E. V. Debs o konvenciji 4. julija.

Dne 4. julija prične zborovati v Clevelandu "Konferenca za progresivno politično akcijo," kateri pripadajo večinoma unije, broječe do dva milijona članov. V njej sodeluje tudi socialistična stranka, ki je sklenila, da se udeleži clevelandske konvencije in je odložila svojo do dne 6. julija.

Eksekutiva socialistične stranke je na podlagi sklepov naših konvencij zaključila nadaljevati z delom za ustanovitev federativne ameriške delavske stranke. Njeni zastopniki so na seji predstavnikov C. P. P. A. v St. Louisu dne 7. — 9. februarja izjavili, da je socialistična stranka vedno pripravljena sodelovati v akciji za ustanovitev take delavske stranke, ki bi vključevala unije kot celote. Povdarjali so, da je skrajni čas, da se unije osamosvoje na političnem polju izpod vpliva starih strank in gredo v boj pod svojim praporom s svojim programom. Daljši članek o tej konferenci je bil priobčen v Proletarcu z dne 21. feb. to leto.

Razun Debsa so bili na imenovani konferenci v St. Louisu navzoči vsi člani naše eksekutive, ki je po sejah "Konference za progresivno politično akcijo" obdržavala svoje seje in napravila zaključke glede odložitve naše konvencije do 6. julija.

V Terre Haute je poslala posebno deputacijo, ki je sporočila Debsu zaključke eksekutive in ga vprašala za njegovo mnenje, kajti sodrug Debs je predsednik eksekutive in predsednik socialistične stranke.

Sodrug Debs je podal sledečo izjavo:

"Kar se tiče konvencije "Konference za progresivno politično akcijo" dne 4. julija, mi je zelo po godu, da se bo vršila; veseli me tudi njen dosedanji napredek in program, kakor mi je bil sporočen. Če bo konvencija dovolj energično priznala, da s starimi strankami ne more biti nobenih zvez, da je treba z njimi pretrgati vse stike za zmerom in da mora delavski razred iti v boj pod zastavo svoje stranke za svoje interese — če bo večina delegatov dovolj zavedna in pogumna zavzeti tak korak in vršiti kampanjo v tem smislu, tedaj sem jaz odkritosrčno z njo in pripravljen iti v boj pod zastavo edinstva v bodoči kampanji za skupne kandidate, ob enem pa sem za ohranitev identitete in nedotakljivosti socialistične stranke kot revolucionarne delavske stranke, ki stoji nekompromisno za strmoglavljenje kapitalizma in za socialistično družbo.

"Če pa konvencija "Konference za progresivno politično akcijo" ne bo zavzela stališča, ki bi soglašalo z razredno zavednim delavstvom, tedaj sem proti druženju z njo in proti

kakršnikoli kooperaciji v njenih vrstah. V tem slučaju sem absolutno za popolno neodvisnost socialistične stranke, ki naj ohrani svojo izolacijo in samostojnost, sprejme svoj program, nominira svoje kandidate, gre v boj s svojo kampanjo in vrši svoje revolucionarno delo, kakor ga je vršila vsa dosedanja leta."

Podobno izjavo je podala tudi eksekutiva, ko je odložila konvencijo soc. stranke do 6. julija. Pripravljena je sodelovati z unijami, ako so te pripravljene iti v borbo na političnem polju samostojno s programom, ki bo zastopal delavske interese. Vsaka državna organizacija soc. stranke ima pravico poslati na konvencijo Konferenco za progresivno politično akcijo dva delegata. Stranka kot celota pošlje tri. Razun oficijelnega zastopstva bo imela naša stranka močno zaslombo v tistih sodrugih, ki bodo zastopali unije. Če pa bo konservativni element v večini, bo konvencija socialistične stranke dne 6. julija razvila svojo kampanjo in šla pred ameriško delavstvo kot stranka delavstva, ki je vredna njegovega zaupanja, pomoči in sodelovanja. Stranka je za kooperacijo z vsemi, katerim je za boj proti kapitalizmu in za izboljšanje delavskega stanja. Istotako pa je v boju proti vsem, ki na en ali drug način, direktno ali indirektno, namenoma ali nenamenoma pomagajo kapitalizmu.

V nedeljo 4. maja ob 1. popoldne

se vrši

VELIK SHOD

pod avspicijo kluba št. 118

v dvorani društva

Postojnska jama, S.N.P.J.

CANONSBURG, PA.

Nastopili bodo slovenski in angleški govorniki, med njimi Paul Blanshard, tajnik Lige za industrialno demokracijo, ki je znan kot izvrsten govornik. Vabimo rojake in rojakinje, da se tega shoda udeleže.

PRIPRAVLJALNI ODBOR.

Listu v podporo.

VIII. Izkaz.

CHICAGO, ILL. — Soc. klub št. 1, \$10.00;	
Frances A. Tauchar, \$1.00	\$ 11.00
MEADOW LANDS, PA. — Po 50c: Leonard Lenasi, Josef Bizjak, Johan Bizjak, Alois Kveder, Simon Premrov, Matija Zalar, Frank Skoppec. (Leonard Lenasi, nabiralec in pošiljatelj)	3.50
ZAPADNA PENNSYLVANIJA. — Neimenovan	2.00
BUHL, MINN. — Max Martz	1.00
RAINS, UTAH. — John Glavan	1.00
NEW YORK, N. Y. — J. Rupnik	.75
CLINTON, IND. — Ignatz Musar	.50
ELY, MINN. — Fred A. Vider	.50
WILLOCK, PA. — Anton Sotler	.45

Skupaj \$ 19.70
Prejšnji izkaz 179.01

Skupaj \$198.71

ZAHVALA.

Cenjeni prijatelji in člani Dramatičnega kluba! Na tem mestu vam izrekava najiskrenejšo zahvalo za bogato pogostitev in lepo darilo ob priliki najinega odhoda iz Elyške naselbine. Vaša velikodušnost nama ostane v trajnem spominu.

Z boleštvjo v srcu se poslavljava od vas in vas pozdravlja, želeč vam srečnejših, prijetnejših in svobodnejših dni.

Frances in Fred A. Vider.

DRUŽINSKO ŽIVLJENJE.

Ko je nekega večera soprog odprl vrata svoje doma, zaigral mu je smehljaj na ustnih. Sobe njegove hišice so bile počedene, miza pognjena in svojo soprogo je našel zaposleno pri peči.

Ko je prihajal v prejšnjih mesecih ob večerih domov, je vselej našel hišo v neredu, zmučeno ženo in jokajočega otroka.

"Kaj se je zgodilo", je vprašal svojo ženo, ko je opazil zadovoljen izraz na njenem licu.

"Ne moreš si misliti, zato ti moram povedati. Danes zjutraj je prišla k nam gospa Smith in ko je zagledala grde izpahke na Aninem telesu, me je vprašala, če sem jih skušala odpraviti. Rekla mi je, da je ona rabila mazilo, o katerem je pričana, da bo ozdravilo otroka. Pojasnila sem ji, da smo poskusili vse, toda brez uspeha. Nato je šla domov in prinesla lonček tega mazila.

Gospa Smith je dela to mazilo na otrokovo kožo in otrok je postal miren.

Ko boš šel nocoj k brivcu, želim, da stopiš v lekarno in kupiš lonček BISMOLATA, ki stane samo 50c. Ako ga nimajo v lekarni, tedaj ga bomo naročili naravnost od WALINDER LABORATORY, 4452 Wilson Ave., Chicago, Ill."

(Adv.)

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljše postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno		1.25
VZORI IN BOJI, črtice, vezana		1.50
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana		.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana		.75
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno		1.75
ZA SREČO, povest, broširana		.45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana		1.00
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senon), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana		1.20
ZMOTI IN KONEC GOSPODI-NE PAVLE, (I. Zorec), broširana		.40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana		.65
ZENINI NASE KOPRNELE, (Bado Murnik), broširana		.30
SLOVENSKI PISATELJI:		
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana		1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana		2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan		1.75
II. zv. vezan		1.50
III. zv. vezan		1.50
IV. zv. vezan		1.25
V. zv. vezan		1.00
VI. zv. vezan		1.00
PESMI IN POEZIJE.		
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana		1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba		.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRI-KA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana		.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba		.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana		.90
POHORSKE POTI, (Janko Glas-er), broširana		.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana		.45
STO LET SLOVENSKE LIRI-KE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana		1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana		1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRI-KA, poezije, broširana		.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana		.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana		.25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba		.50
TRBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana		.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana		1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zu-pančič), pesnitve, broširana		.40
IGRE		
ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana		.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana		.75
ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE		
ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, brošira-na		.25
DNEVNIK, veseloigra v 2 de-ja-njih		.30
GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.		.60
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib-sen), igra v petih dejanjih, broširana		.60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih		.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakes-peare), vezana		.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana		.75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana		.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana		.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana		.75
ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh de-ja-njih, vezana		.85
ROSSUM'S UNIVERSAL RO-BOTS, drama s predigro v 3 de-ja-njih		.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana		.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejan-ke, broširana, 75c; vezana		1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLI-TIČNI IN GOSPODARSKO SO-CIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.		
ALI JE RELIGIJA PRENEHA-LA FUNKCIONIRATI? De-bata		.20
ANGLESKO-SLOVENSKI BE-SEDNJAK (Dr. J. F. Kern) ..		5.00
DEMOKRATIZEM IN ŽEN-STVO, (Alojzija Štebi)		.10
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana		1.25
JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zem-ljepisni pregled		1.00
KATOLIŠKA CERKEV IN SO-CIALIZEM		.25
KDO UNICUJE PROIZVAJA-NJE V MALEM		.20
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik En-gels)		.20
KRATKA SRBSKA GRAMA-TIKA, (Dr. Josip Menecij)		.25
KRATKA ZGODOVINA SLO-VENCEV, HRVATOV IN SR-BOV, (Matija Pire)		.40
MISELNI RAZVOJ EVROPSKE-GA ČLOVEŠTVA, (Fran Drti-na), vezana		2.00
MLEKARSTVO, s črticami s živi-noreji s slikami		.75
NALEZLJIVE BOLEZNI		.35
NARODNOGOSPODARSKI ESE-JI		.25
NAB JEZIK, (Dr. J. Glonar), ve-zana		.45
NAB SADAŠNJI USTAVNI PO-LOZAJ		.75
O KONSUMNIH DRUŠTVIH		.10
O KULTURNEM POMENU SLO-VENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana		.40
OSNUTEK SLOV. NAB. GOSPO-DARSTVA		.50
POGLED V NOVI SVET		.10
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLO-VENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana		1.00
POSTREZBA BOLNIKOM, s ali-kami		.35
PSIHICNE MOTNJE NA ALKO-HOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana		1.15
RASTLINSTVO NABH ALP, (F. Seidl)		.95
RAZVOJ SOCIALIZMA od uto-pije do znanosti, (Friderik En-gels, prevel M. Žagar)		.35
REFORMACIJA IN SOC. BOJI		
SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana		.45
SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno		2.00
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJE-NJA, (Dr. K. Ozvald), broši-rana		.50
SPOL-LJUBEZEN-MATERIN-STVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba		.40
SRBSKA POČETNICA, (J. T.) ..		.50
SPRETNA KUCHARICA, brošira-na, \$1.00, vezana		1.25
SVETOVNA VOJNA IN ODGO-VORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana		.50
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike		.10
V NOVO DEŽLO, (E. K.) broširana		.25
VOLJA IN DEJANJE, (psiholo-gična analiza)		.25
MADEŽENA PRODAJALNA ALI KONSUM		.10
ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Ho-ward Moore, prevel I. M.)		1.50
ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec)		.50
ZBIRKA RUDARSKIH IN FU-ZIJSKIH IZRAZOV, (J. Bez-laj)		.30
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravlje-nju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana		1.50
ZDRAVJE, jan., feb., marc, april in majaka izdaja letnika 1922, vsaka po		.10
ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)		.25

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1923, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c.....
(Imame jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10..

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12..

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) ..

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki

TRIBE LABODJE, ilustrirana revija

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana ..

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1312 strani, vezane

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS" , (David Karsner), vezano v platno	1.20
END OF THE WORLD , (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana	.60
EVOLUTION OF MAN , (Wilhelm Bölsche), vezana	.60
EVOLUTION OF PROPERTY , (Paul Lafargue), vezana	.60
FOOD AND MY NEIGHBOR , (Robert Blatchford), vezana	1.25
GOOSE-STEP , (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana ..	2.00
GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana	2.00
IMPERIAL WASHINGTON , (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zed. državah, 441 strani, trda vezba ..	1.25
JUNGLE , (Upton Sinclair) povest iz čikaških klavnic	1.20
JIMMIE HIGGINS , (Upton Sinclair)	1.00
KARL MARX , biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana	.60
KING COAL , (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba ..	1.20
LAW OF BIOGENESIS , (J. Howard Moore), vezana	.60
LIFE AND DEATH , (Dr. E. Teichmann), vezana	.60
OUTLINE OF HISTORY , (H. G. Wells), vezana, 1171 strani ..	5.00
PHYSICIAN IN THE HOUSE , (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana	2.00
REPUBLIC OF PLATO , vezana ..	2.00
RIGHT TO BE LAZY , (Paul Lafargue), vezana	.60

ROBERTS RULES OF ORDER , vezana	1.50
SAVAGE SURVIVALS , (J. Howard Moore), vezana	1.25
SCIENCE AND REVOLUTION , Ernest Unterman, vezana	.60
SOCIAL REVOLUTION , (Karl Kautsky), vezana	.60
STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION , (A. M. Lewis), vezana ..	.60
THEY CALL ME CARPENTER , (Upton Sinclair), trda vezba ..	1.75
THE CRY FOR JUSTICE , (Upton Sinclair) vezana	2.00
THE DREAM OF DEBS , (Jack London)	.10
THE PROFITS OF RELIGION , Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	1.20
THE UNIVERSAL KINSHIP , (J. Howard Moore)	1.25
THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION , (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno	2.00
HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota ..	1.20
VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION , (A. M. Lewis), vezana	.60
THOUGHTS OF A FOOL , (Evelyn Glady), vezana ..	1.25
Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.	
Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.	
Vsa naročila naslovite na:	
PROLETAREC	
3639 W. 26th Street,	
Chicago, Ill.	

POVEST O APRILU.

April je četrti mesec v letu, vendar pa ni bil tako ves čas. V starem rimskem koledarju je bil drugi mesec v letu, ki je imel samo 29 dni in šele Julij Cezar mu je dal 30 dni. V francoskem revolucionarnem koledarju, kot ga je sprejela narodna skupščina v novembru 1793 so združili mesec april v mesece Germinal in Floreal, in sicer Germinal (mesec brstenja) od 21. marca do 19. aprila po našem koledarju, a mesec Floreal (mesec cvetja) pa je prišel v času od 20. aprila do 19. maja. Beseda april prihaja iz latinske besede aperire, odpreti, brsteti, ker v tem času se odpirajo popki. Ampak april ni bil vedno spomladni mesec, toda če imate Trinerjevo zdravilno grenko vino vedno doma, boste preživeli ta neugodni čas brez vsake nezgode. Isto drži črevesje odprto in poveča vašo odpornost silo. Pri vašem lekarnarju ali trgovcu z zdravili boste dobili Trinerjevo zdravilno grenko vino kakor tudi Trinerjev Cough Sedative, ki je zelo zanesljivo v slučaju prehlada. Če pa istih ne morete dobiti v svoji soseščini, tedaj pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Kadar čitaš, ne čitaj z očmi. Pri vsakem stavku, ki ga prečitaš, vagaj besede in argumente; neprenehoma si zastavljal vprašanja in v mislih odgovarjaj nanje. To je šola, ki je vsakemu svobodna in vsakemu odprta.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.